

České vysoké učení technické v Praze

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

Akviziční politika Ústřední knihovny ČVUT

Budování knihovního fondu a jeho doplňování (akvizice) je jedním ze základních úkolů Ústřední knihovny ČVUT (ÚK), kterým je naplňován cíl informační podpory vzdělávacího a výzkumného procesu školy. Akviziční politika vychází ze skutečnosti, že ÚK je centrálním pracovištěm, respektuje zkušenosti a zvyklosti na ČVUT, navazuje na nové trendy (elektronické publikování, licenční politika producentů informačních zdrojů apod.) a zohledňuje kooperaci s Národní technickou knihovnou.

ÚK podporuje nové formy akvizice jako je nákup e-knih přímo řízený uživatelem (PDA - Patron Driven Acquisition) nebo krátkodobé e-výpůjčky z kolekce e-knih českých i zahraničních vydavatelství.

Akviziční politika ÚK vychází z těchto hlavních zásad:

- Knihovní fondy fakult a součástí byly převedeny do majetku ÚK, stejně tak je nakládáno s novými přírůstky bez ohledu na způsob jejich pořízení a finanční zdroj.
- Finanční prostředky ÚK na nákup informačních zdrojů byly vedením ČVUT přiděleny pouze na ty zdroje, které jsou určeny pro celou školu. Jedná se o licenční poplatky k elektronickým informačním zdrojům a službám, předplatné konsorciálních časopisů, nákup elektronických knih, doplňování studijní literatury napříč ČVUT apod.
- Z prostředků fakult a ústavů jsou hrazeny oborově zaměřené informační zdroje, studijní literatura, doporučená literatura k předmětům dané fakulty, české a zahraniční časopisy tematicky zaměřené na studijní a vědní obory dané fakulty či ústavu.

Akviziční politika ÚK stanovuje:

- I. Kritéria tvorby profilu knihovního fondu ÚK
- II. Způsob doplňování knihovního fondu
- III. Hlavní zásady doplňování knihovního fondu

I. Kritéria tvorby profilu knihovního fondu ÚK

Hlavní kritéria profilu knihovního fondu jsou:

1. Tematické vymezení
2. Druhy informačních pramenů
3. Jazykové a geografické hledisko
4. Úplnost a rozsah doplňování
5. Časové hledisko
6. Finanční hledisko

1. Tematické vymezení

Tematické vymezení knihovního fondu ÚK odpovídá odbornému profilu ČVUT. ÚK buduje specializované fondy tištěných a elektronických dokumentů z vědních disciplín rozvíjených na ČVUT, kterými jsou zejména: stavebnictví, strojírenství, elektrotechnika, elektronika, energetika, doprava, biomedicína, architektura, chemické inženýrství, materiálové inženýrství, matematika, fyzika, chemie, geologie, geodézie, informatika, výpočetní technika, automatizace, kybernetika, životní prostředí a společenské vědy.

2. Druhy informačních pramenů

Z hlediska druhů informačních pramenů se knihovní fond ÚK člení na:

- knihy – vědecké, odborné, populárně-naučné monografie, učebnice, seriálové publikace, příručky, slovníky, encyklopedie apod.
- periodika – vědecké a odborné časopisy
- normy a technické podmínky
- vysokoškolské kvalifikační práce
- vědecké kvalifikační práce
- databáze

Všechny uvedené druhy informačních pramenů mohou být získávány na libovolných nosičích, a to jak hmotných, tak nehmotných, tedy dokumentů dostupných na internetu a na chráněných serverech producentů a vydavatelství. V profilu není určen preferovaný typ nosiče. Jejich získávání a využívání závisí jak na vývoji informačních technologií, tak i na druhu dokumentu, který obsahují, a na typu služeb, pro něž jsou využívány.

3. Jazykové a geografické hledisko

Jazykové a geografické hledisko profilu knihovního fondu stanoví ty jazykové a geografické oblasti, z nichž se přednostně informační zdroje doplňují do fondu. Kromě publikací v češtině jsou doplňovány dokumenty ve světových jazycích, především v angličtině, němčině, případně v ruštině, francouzštině a španělštině. Geografické hledisko souvisí s tematikou dokumentů. Je dáována přednost doplňování dokumentů z těch zemí, v nichž jsou příslušné obory nejvíce rozvinuty, a dá se tedy předpokládat, že informační zdroj bude obsahovat nejaktuálnější a nejhodnotnější informace.

4. Úplnost a rozsah doplňování

ÚK zajišťuje nákup základních děl oborů ČVUT a dalších významných publikací a učebnic v závislosti na přidělených či získaných finančních prostředcích určených na doplňování fondu. Literaturu, kterou nemůže ÚK zakoupit, zajišťuje a zpřístupňuje prostřednictvím meziknihovních výpůjčních služeb (MVS), mezinárodních výpůjčních služeb (MMVS) a služeb elektronického dodávání dokumentů (EDD).

5. Časové hledisko

Časové hledisko vyznačuje hranici zastarávání informací. V technických oborech, na rozdíl od společenských věd, je tato hranice poměrně velmi krátká a pohybuje se od 5 do 25 let v závislosti na dynamice rozvoje daného oboru. Nejrychleji se vyvíjí a zastarává elektronika a všechny obory výpočetní techniky, technologií a materiálů. U doplňování fondu se jedná o stanovení nejzazší hranice vhodné pro doplňování starší literatury, případně pro rozhodování o způsobu náhrad za ztracené publikace. S ohledem na další kritéria a na možnosti zpřístupnění požadovaných publikací uživatelům i jinou formou (MVS, MMVS, EDD) je tato hranice stanovena maximálně na 10 let podle oboru. Při stanovení časové hranice, vhodné pro vyřazování zastaralé literatury, jde především o stanovení tohoto údaje pro vyřazování multiplikátů studijní literatury, nikoliv o kompletní vyřazování knihovního fondu. Tato hranice se pohybuje v rozpětí 10-25 let v závislosti na oboru.

6. Finanční hledisko

Výše finančních prostředků vyčleněných na nákup literatury zásadně ovlivňuje rozsah výběru a počet nakupovaných kusů dokumentů. Proto je kladen velký důraz na koordinovanou akviziční politiku a rovnoměrné informační zajištění studijních a vědních oborů na ČVUT.

II. Způsob doplňování knihovního fondu

Knihovní fond je doplňován:

- koupí
- signálními výtisky učebních textů ČVUT/tiskovin ČVUT
- dary
- výměnou

Hlavním zdrojem doplňování je nákup knihovního fondu z prostředků ÚK, z prostředků fakult/kateder/ústavů a z dalších finančních zdrojů (granty, doplňková činnost apod.). ÚK dále doplňuje fondy signálními výtisky z produkce nakladatelství ČVUT, které získává bezplatně. Dalším zdrojem doplňování jsou dary a publikace získané výměnou z partnerských organizací.

III. Hlavní zásady doplňování knihovního fondu

1. Tematický profil nakupovaných či jiným způsobem získávaných informačních zdrojů je dán odborným profilem univerzity.
2. Hlavní tematické okruhy vycházejí z oborů studia, jejich hlavních specializací a z oborů zaměřených na vědu, výzkum a inovace, a to v souladu s Dlouhodobým záměrem ČVUT. Informační zdroje spadající do těchto okruhů jsou přednostně nakupovány do fondu ÚK.
3. Informační zdroje doplňující hlavní profily fakult a součástí ČVUT jsou získávány a zpřístupňovány prostřednictvím meziknihovních výpůjčních služeb a elektronických zdrojů volně dostupných na internetu.
4. Doplňování knihovního fondu ÚK je prováděno koupí, výměnou a dary prostřednictvím ÚK, která vede jednotnou evidenci knihovního fondu, včetně informace o umístění knihovní jednotky a ceny.
5. Právo předkládat požadavky na nákup literatury mají pracoviště ČVUT i individuální uživatelé ÚK z řad zaměstnanců fakult, ústavů a studenti.
6. Právo schválit požadované informační prameny k nákupu do knihovního fondu z prostředků ÚK má ředitel ÚK, včetně určení jejich umístění. Studijní literatura (skripta) hrazená z rozpočtu ÚK je uložena v centrálním pracovišti Dejvice nebo v lokálních knihovnách.
7. Právo schválit použití finančních prostředků z fakult a ústavů ČVUT na nákup knihovního fondu má vedoucí pracoviště.
8. Právo schválit použití jiných finančních prostředků (např. granty) má pracovník zodpovědný za nakládání s těmito prostředky.
9. Návrhy na doplňování neperiodického knihovního fondu jsou předkládány ÚK průběžně.
10. Nejvyšší počet multiplikátů skript/učebnic je stanoven na 15 výtisků. Vyšší počet lze akceptovat pouze v odůvodněných případech.
11. Vždy jeden výtisk skript je zařazen do fondu ÚK Dejvice k prezenčnímu studiu.
12. Zahraniční publikace nakupované z prostředků ÚK jsou pořizovány vždy pouze v jednom exempláři.
13. Časová hranice pro nákup starší literatury do fondu ÚK je stanovena na 5-10 let podle oboru. Literatura staršího data je zpřístupňována formou meziknihovních

- výpůjčních služeb. Podle konkrétní výše finančních prostředků přidělených ÚK v příslušném roce může být časové omezení ještě zkráceno.
14. Nákup časopisecké literatury pro následující kalendářní rok se řídí jednak koordinovanou akviziční politikou s NTK a jednak návrhy schválenými Akviziční komisí. Návrhy na předplatné časopisů ukládané v prostorách NTK schvaluje Akviziční komise na základě výsledků jednání a koordinace s pracovníky fakult a ústavů.
 15. Nákup oborových časopisů je financován z prostředků fakult a ústavů. Nákup konsorciálních časopisů je financován z prostředků ÚK.
 16. Plán na zajištění a financování elektronických informačních zdrojů (EIZ) pro celou univerzitu schvaluje Knihovní rada na návrh ředitele ÚK. Nákup těchto EIZ (licenční poplatky, spoluúčasti v konsorciálních projektech apod.) je hrazen z rozpočtu ÚK.
 17. Oborové EIZ jsou nakupovány na základě požadavků a rozhodnutí vedení fakult a jsou hrazeny z prostředků fakult.

Související dokumenty:

1. Knihovní řád Ústřední knihovny ČVUT
2. Směrnice ředitelky Ústřední knihovny ČVUT č. 1/2014